

DIRECTOR:

Dr. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
BLAJ - JUD. TARNAVA MICĂ:

INSERATE:

Un șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
:: :: învoială :: ::

Unitatea

REDACTOR RĂSPUNZĂTOR:
Dr. AUGUSTIN POPA

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 200 Lei

Pe 6 luni . . . 100 Lei

Pentru străinătate 400 Lei

Numărul 4 Lei.

Foaie bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Zid nebiruit

Dumineca trecută, cancelaria mitropolitană a primit din București, dela I. P. S. Sa mitropolitul Vasile, o telegramă scurtă: „Sosesc cu bine Luni după masă”. — Nimic mai simplu și mai obișnuit.

Totuși, vestea cuprinsă în cele câteva vorbe a trecut, ca gândul, din casă în casă și a aprins toate inimile. Ca la un semn magic, Luni au apărut pe case steaguri, iar gara și reședința mitropolitană au fost inundate de lume. Toți au fost acolo: clerici și mireni, tinerii logofeți ai slovelor și bărbați oțeliți în lupta pentru trai, doamne, domni și popor, cu suflete și haine de sărbătoare.

Și când în ușa vagonului a apărut chipul trudit de suferințe și ostenele al înaltului Ierarh, un val de urale puternice a sguudit văzduhul, cucerind și însuflețirea călătorilor din tren. — În vorbe calde a talmăcit simțimentele credincioșilor dl. Dr. Gheorghe Borșan, exprimând admirația și recunoștința tuturor pentru jertfa, egală cu martiriul, pe care I. P. S. Sa, durerile și ostenețele trupului nebăgându-le în seamă, a adus-o pe altarul bisericii încercate, apărând dreptatea ei cu demnitate și energie apostolică.

A răspuns I. P. Sfințitul. Simplu, blând și înțelept, ca un adevărat urmaș al apostolilor:

Când am plecat, înainte cu patru săptămâni, la București și m'ați petrecut cu aceeași dragoste cu care mă primiți acum. V'am spus: Nu cred ca neamul românesc să poată dori înfrângerea bisericii noastre, care n'are în trecutul său nici o pată, ci numai vrednicii...

Credința mea tare de atunci nu m'a înșelat... Noi păstorii ne-am făcut datoria. Și dacă sosesc astăzi cu bine, asta nu înseamnă că ne-am lăuda a fi biruitori. Precum iarăși nu vorbim nici de învinși, sau de înfrânți, în luptă pe care am purtat-o. Nu sunt, acum după votarea legii, nici biruitori, nici biruiți, ci este izbânda dreptății!

Guvernul țării încă a înțeles dreptatea cauzei și a lucrat ca ea să iasă cu bine. Lupta noastră a fost foarte grea. Ea ar fi fost însă neîndestulătoare, dacă nu ar fi ajutat și rugăciunile fierbinți, pe care le-ați rostit Voi și întreg poporul unit, pentru izbânda dreptății. De aceea binecuvântarea Ceriului să fie asupra tuturor acelor cari au făcut zid nebiruit în jurul Nostru și s'au rugat, ori au chiar și suferit pentru izbânda dreptății!

Cu cea mai deplină dragoste părintească dau binecuvântarea mea arhierescă asupra tuturor cari au ajutat izbânda dreptății!

Urale puternice au încheiat vorbele arhieresci. Răsunetul lor a străbătut departe, toți munții și văile Ardealului. Căci cuvintele mitropolitului sunt smulse din sufletele noastre, talmăcesc ceace simțim cu toții.

Am dus, cu toții, o luptă și nimeni nu-și face din ea un merit: a fost o datorie elementară! — Se pare că am câștigat, o biruință (care-i departe de a fi deplină): nu noi, ci dreptatea! — Am depărtat o primejdie care amenința țara: nu noi, ci Domnul care îndreptează toate spre binele celorce îl iubesc. — Ne-am ales și noi, totuși cu o mângâiere: privesc grandioasă a conștiinței religioase vii care reacționează spontan, impunător și în prefecță unitate în toți fiii bisericii noastre, dela vlădică până la opincă.

Scoatem apoi, de încheiere, o învățătură de mare preț: luptând pentru dreptate, în numele Domnului, cu dragoste de neam, în unitate deplină, suntem și rămânem zid nebiruit, de care se vor sfărma toate uneltirile răului.

Hotărîrea Senatului

Legea cultelor a fost votată din partea Senatului — Articolul 45 a fost abandonat, iar art. 9 a fost modificat — Alte schimbări mai însemnate

(=) După discuții de peste 3 săptămâni, urmate în comisii, secții și plen, Senatul a ajuns în sfârșit, Sâmbăta trecută, la votarea legii pentru noul regim al cultelor.

Hotărîrea n'a fost ușoară și guvernul, care, prin dispozițiile cunoscute ale proiectului său, se angajase — nu împoartă aici, pe urma căror sugestii — prea mult în sprijinul proselitismului atât de păgubitor inaugurat de mitropolitul Sibiului, a trebuit să sfârșească prin o abandonare a punctului său de vedere inițial și o retransare cuminte pe pozițiile, singur admisibile, pe cari i-le indicau pacea confesională și binele țării.

Cu toată majoritatea absolut covârșitoare, pe care ortodoxia o are în Senat, și cu toate pledoariile, mai mult ori mai puțin bine gândite ale mirenilor și arhierilor bisericii „dominante”, între cari — desigur nu la ultimul loc — a fost și cuvântul numit „magistral” și hotărît să fie „afișat” al leader-ului ortodoxiei „militante”, faimosul articol 45 n'a putut fi legiferat, trebuind să fie lăsat cu totul afară. „Articolul 45 — spune d. Nae Ionescu în ziarul „Cuvântul” (numărul dela 4 Aprilie c.) — a fost retras, pentru că n'am fost în stare să-l susținem... Am pierdut un proces, pe care nu-l puteam câștiga”. Și până aici are dreptate. Greșește însă când afirmă, că vina acestei pierderi ar purta-o cei ce au făcut pe avocatul articolului cu pricina, ca și când n'ar fi pus în apărarea lor destulă „știință”, „duh în adevăr bisericesc”, și „metodă”, lucruri cari, chipurile, n'ar putea fi înlocuite prin talentul și dibăcia de cari ar fi dat dovadă I. Preasfințitul Sibiului. Se prea poate — și nu noi vom veni să-i tragem la îndoială afirmația —, că „se putea face mai bine”, dar un lucru e sigur: respectându-se „conștiința teologică a dreptății” — frază împrumutată chiar dela d. Nae Ionescu —, procesul trebuia să fie pierdut. Adevărul și dreptatea stăruiau de astădată atât de lămurit pe lângă punctul de vedere al bisericii noastre, încât o legiferare potrivnică acestuia trebuia socotită, fără doar și poate, drept o directă sfidare și provocare a acestei biserici.

Așa însă ce s'a întâmplat? Neavând acest articol de urită și — acum chiar după vorba dlui ministru Lapedatu — „criminală” agitație proselitistă, ortodoxia sibiiană (căreia sigur i-se datorește toată agitația) va fi nevoită s'o ia mai domol, încercând, dacă o să-i mai surdă acest gând, o cucerire a bisericii noastre cu alte arme decât cele folosite până acum. Rămânând întru toate pe pozițiile, pe cari le are,

această ortodoxie n'a pierdut nimic decât doar posibilitatea unor meschine agitări, cari nu puteau decât să turbure și mai profund pacea confesională a Ardealului nostru. Iar aceasta este un câștig pentru toți, cari, sătui de frământările inutile și inoperante de până acum, vreau să vadă cele două biserici românești dela noi alături, și chiar mână în mână, în luptele grele din viitor pentru întărirea și prosperarea țării și a neamului.

Spunem aceasta în convingerea, că, trecută odată prin Senatul arhierilor și a celorlalți reprezentanți, singur răspunzători și competenți în materie de legiferare a chestiilor ținătoare de culte, Camera deputațiilor nu va cerca — cu tot protestul celor ce pare-că nu înțeleg să se odihnească nici de acum înainte — să strice hotărîrea Senatului. Iar dacă aceasta va fi confirmată — și lucrul se dă ca sigur —, serbătoarea din acest an a învierii Domnului va avea darul să verifice în biserica noastră, odată mai mult, puterea cuvântului dumnezeesc:

„Indrăsniți, eu am biruit lumea!”

Alte schimbări

Atară de omiterea integrală a articolului 45, devenit 47, Senatul a mai făcut, la intervenția celor interesați și alte schimbări — omiteri, modificări și întregiri —, dintre cari dăm aici pe cele mai importante în următoarele:

1. Alineatul doi din art. 2, devenit 3, a fost suprimat.*)

2. După art. 3 devenit 4, s'a intercalat următorul art. nou (5), a cărui importanță nu poate scăpa nimănui: »Nimeni nu poate fi constrâns să participe la serviciile religioase ale unui alt cult. — Indatorirea funcționarilor și militarilor ținută prin serviciul lor sau comandați să participe la serviciile religioase oficiale nu poate fi considerată ca constrângere».

3. Nu mai puțin importantă este și schimbarea ce s'a făcut în art. 7, devenit 9, pe care îl dăm aici în întregime, subliniind părțile schimbate, respectiv adause de Senat: »Culte și societățile religioase nu pot primi ajutoare materiale din străinătate, direct sau indirect, fără a le aduce la cunoștința guvernului. — Ele sunt obligate să comunice Ministerului cultelor orice ajutoare de asemenea natură. — Când scopul pentru care se dau, ori se întrebuintează, aceste ajutoare este potrivit intereselor Statului, sau armoniei interconfesionale a țării, Ministerul cultelor va putea interzice primirea lor, sub sancțiunea retragerii temporare sau definitive a ajutorului de stat pentru culte și a anularii autorizației de funcționare pentru asociațiunile religioase.

*) Pentru a cruța din spațiu, vom stiliza schimbările cu continuă considerare la textul autentic al proiectului publicat întreg în Nr. 10 c. al „Unității”.

4. La art. 8, devenit 10, s'au făcut câteva modificări stilare mai neînsemnate și s'a adaus la sfârșit următorul alineat nou: »*Șefii cultelor (mitropolii, episcopii, superintendenții etc.) vor fi judecați pentru delictele ordinare și politice de către Înalta Curte de Casație și Justiție.*»

5. Art. 9, devenit 11, a cărui importanță pentru chestia averilor bisericești se apropie de aceea a art. 45 (suprimat) a obținut următoarea redactare: »*Organizațiile cultelor istorice, create și reprezentate în conformitate cu sistemul lor de organizare și prevăzute în statute (comunitățile, parohiile, protopopiatele, mănăstirile, capitulele, episcopiile, arhiepiscopiile, mitropolii etc.), sunt persoane juridice.*»

6. Alineatul ultim gravanimos al art. 10, devenit 12, a primit următoarea redactare: »*Achizițiile cu titlu gratuit de averi mobile și imobile, de către culte, vor fi supuse prevederilor art. 811 și 818 din Codul civil român.*»

7. La art. 13, devenit 15, s'a adaus următorul alineat nou: »*Examenle pentru echivalarea diplomelor din străinătate se vor face la institutele teologice cu cădere ale cultelor respective de către o comisiune, la lucrurile căreia va asista un reprezentant al Ministerului cultelor.*»

8. La art. 14, devenit 16, s'a adaus un alineat nou, care dă și cultelor minoritare dreptul de a putea avea preoții proprii în armată, spitale, orfeline, etc.

9. La art. 19, devenit 21, s'a introdus în alineatul prin cuvântul »mai« (există), care precizează identitatea existenței cultelor minoritare cu aceea a cultului ortodox. Iar între cultele istorice s'a introdus înainte de cultul mozaic: »*cultul armeano-gregorian.*»

10. La art. 22, devenit 24, care se ocupă de asociațiile religioase și funcționarea lor sau introdus, la sfârșit, două alineate nouă, cari conțin bune măsuri de precauțiune față de aceste organizații sectare.

11. La art. 25, devenit 27, s'a introdus și textul formulei de jurământ ce este a se depune, la intrarea în funcțiune, din partea șefilor cultelor.

12. La sfârșitul art. 28, devenit 30, s'au adaus trei alineate nouă, cari precizează mai de aproape normele după cari se pot impune și încasa contribuții de cult dela credincioși.

13. Alineatul ultim, profund supărător, al art. 29, devenit 31, s'a schimbat în sensul, că ajutoarele vor fi retrase ori suspendate numai »*celor vinovați.*» iar nu întregului cult.

14. Tot esențială este și schimbarea ce s'a făcut în alineatul prim al art. 31, devenit 33, unde s'a precizat, că numai »*pentru paro-*

hiile sau comunitățile ce se vor înființa de aici înainte» se recere numărul de 400, respectiv 200 familii.

15. O schimbare importantă este și în redactarea art. 33, devenit 35, unde pentru »numirile membrilor clerului...« nu se mai cere »*consimțământul Ministerului cultelor,*» ci numai ca ele să fie »*comunicate*» acestui Minister.

16. La alineatul doi al art. 40, devenit 42, se prevede că preoții unui alt cult pot să-vârși slujbe etc. și credincioșilor altui cult, numai când aceștia ar cere ei înșiși »*la locuința lui*» și »*numai pentru cazuri de extremă necesitate și urgență.*»

17. Din art. 43, devenit 45, referitor la trecerile dela un cult la altul, s'a suprimat, foarte cuminte, alineatul șasă, care prevedea că »*pentru membri aceleiași familii se admit și declarații comune.*» În schimb s'a adaus, la sfârșit, un alineat nou, »*care scutește de timbru fiscal toate actele de trecere.*»

18. La art. 51, rămas tot 51, unde termenul s'a prelungit la un an, s'a adaus un alineat nou, care spune: »*Aprobarea are de scop a constatată, că în statute nu sunt dispozițiuni contrare legii.*»

19. Art. 53 referitor la cultul baptist a primit următoarea redactare: »*Drepturile recunoscute comunității baptiste prin jurnalul Consiliului de miniștri Nr. 2680, din 21 Noembrie 1927, se mențin. — Statutul comunității baptiste, aprobat prin acest jurnal, va fi pus de acord cu dispozițiunile legii de față și înaintat Ministerului cultelor pentru o nouă aprobare.*»

20. Drept art. 54 și 55 figurează două articole nouă, privind organizarea cultului mozaic și mohamedan.

21. Art. 54, devenit 56, are la sfârșit două alineate nouă, cari extind dispozițiile lui și asupra bunurilor parohiilor ev. ref. și ev. lut. din vechiul regat.

Ce nu s'a schimbat

Cu toate stăruințele ce s'au depus pentru schimbarea ori eliminarea dispozițiilor supărătoare, legea cultelor cuprinde, în forma cum a fost votată din partea Senatului, destule momente, cari nu pot să neîncânte și de pe urma cărora biserica noastră poate să aibă încă multe neajunsuri.

Increștăm aici cele mai însemnate din ele, în următoarele:

1. S'a menținut neschimbat art. 24, de-

venit 26, prin care se dispune, că »*toate instrucțiunile și ordinele de interes obștesc, dela autoritățile cultelor slujitorilor sau credincioșilor lor, se vor aduce în acelaș timp și la cunoștința Ministerului cultelor*» și că aceștia »*va interzice executarea instrucțiunilor și ordinelor cari sunt contrare ordinii publice, bunelor moravuri, legilor în vigoare și siguranței Statului.*»

Articolul acesta reînvie deci odiosul anacronicul »*placetum regium*», care — urmând redactarea articolului VIII al Concordatului — se referă, ce-i drept, numai la instrucțiunile și ordinele »*de interes obștesc*», dar, în lumina celor ce s'au petrecut la Târgu-Mureș, articolul acesta — aplicat de oameni cum s'a întâmplat să fie acolo —, pot să facă bisericii nesfârșit mizerii.

2. O altă dispoziție supărătoare se cuprinde în art. 25, devenit 27, care menține pentru »*funcționarii publici ai cultelor, la intrarea în slujbă, depunerea... jurământului de credință către Rege și de supunere față de Constituție și legile țării, în prezența unui reprezentant al guvernului.*»

Dispoziția aceasta, pe care »*legea bisericii ortodoxe n'o are*, este supărătoare, fiindcă menținerea ei înseamnă o vădită neîncredere față de »*funcționarii*» vizafi — sub cari foarte probabil că vor fi înțeleși toți preoții — pentru cari episcopul joară și el, că-i »*va face să respecte Constituția și legile țării.*» De altfel d. V. Goldiș spune în broșura sa »*Cocor datul*» (pp. 16—7), că »*după ce în concordat trebuie să renunțe la jurământul preoților, guvernul va trebui să omită din textul proiectului despre regimul cultelor tot ce se referă la jurământul clericilor.*» Iar pentru a motiva acest lucru, d. V. Goldiș adaugă, că »*nu a crezut niciodată, că clerul s'ar putea obliga la vreun jurământ de fidelitate*», după ce... »*în concepția creștină jurământul preoților este contra-disciplinei eclesiastice.*»

Și Senatul totuși a menținut această dispoziție polițienească.

3. Foarte multe mizerii ni-se pot face apoi prin dispozițiile articolului 43, devenit 45, care nu prevede pentru »*treceri dela un cult la*

Foiața „Unirii“

Cuvinte răspicate

Să nu prea forțăm așanumita »gură a bouului« *)
de Dumitru Neda

II

3. De ce se trece apoi cu atâta ușurință peste *conduita personală* a sufletului de foc și lumină al sf. Pavel? Pilda vieții lui este, negreșit, cel mai bun tălc al scrisului său. Cercetând această viață s'ar afla că cel ce lansează și apără *principiile*: Nu-i mare lucru se secere cele trupesti, semănătorii celor duhovnicești, deoarece se cuvine ca toți câți lucrează cele sfinte, din biserică se mănânce și câți slujesc altarului cu altarul să împărțească, pentru ca într'adevăr cei ce propovăduiesc *Evanghelia* din *Evanghelie* să se hrănească (1 Cor. 9, 10—14), vrednic fiind lucrătorul de plata sa (1 Tim. 5, 18) cum supusese și mai marele păstorilor (Mt. 10, 10; Lc. 10, 7) — s'ar afla, zic, cumcă el însuși de nici una din aceste prerogative nu s'a folosit:

»Iară eu nici una din aceste n'am făcut»,

*) Preocupați în numărul ulti de problema însemnată a legii cultelor, continuăm abia acum cu aceste considerații deosebit de interesante, al căror început s'a publicat în Nr. 9 dela 3 Martie c.

N. R.

cum mărturiseste Apostolul singur (1 Cor. 9, 15). El stia una și bună: având de mâncare și îmbrăcăminte, cu acestea indestulați să fim (1 Tim. 6, 8), iar atâta își agonisia cu mâinile sale, ziua și noaptea lucrând *ca să nu îngreuneze pe cineva* (1 Tess. 2, 9) cu batistul susținerii lui. Preoții și credincioșii din Efes și Milet ascultară cu ochi înlăcramați duosul cuvânt de despărțire al lui Pavel, — cuvânt ce-ar trebui să ne deie de gândit barem pe jumătate ca cel cu »gura bouului«, fiindcă ne spune următoarele: »*Argintul, sau aurul, sau haina nici a unuia n'am poftit; înși-vă știți, că trebuințelor mele și celor ce sunt cu mine, au slujit mâinele acestea*» (Fapte 20, 33-4). Ii cunoaștem și meseria: *σχιροποιος* (Fapte 18, 3), cosea coperișe de corturi, din bucăți de stofă rotundă, sau din piele. Meserie de om sărac, ce-i făcea cu puțință să poarte cu sine puținete unelte de lucru ce reclama deprinderea ei (cfr. F. X. Pözl: Der Weltapostel Paulus, Regensburg. 1905, pag. 19—20), ori pe unde l-ar fi mănât Spiritul se ducea vestea cea nouă și bună. Intr'aceea viața i-se scurgea pre cum știm din spovada proprie: *Până în ceasul de acum și flămânzim și inșetoșem și suntem goi și pătimim și nu suntem așezați și ostenim lucrând cu mâinile noastre...* (1 Cor. 4, 11—12).

Plata?

»Ce plată am dară? Ca vestind evanghelia, fără de plată să o spun, ca să nu fac după puterea mea intru bunăvestire».

Se poate riposta: Apostolia gratuită și numără între operele supererogatorii (Cf. Cornelius a Lapide: Commentaria in quatuor Evangelia. Augustae Taurinorum. 1922, vol. I. 3) pag. 42). Și se poate adauge imediat: ad talia autem opera (saltem ordinaria) nemo tenetur.

Așa ar fi să fie dacă, în cazul nostru, socoteala de-acasă n'ar strica-o o împrejurare buclucașă din târg. Ce ne facem adecă cu »ce-i în straiță«: cu salariul, cu sesia? Poate un preot plasat în situația aceasta să stăruie în convingerea că toate agendele lui extraliturghice pot fi clasate opere supererogatorii, dacă nu i-se plătesc separat?

Și chiar, dato sed non concessio, c'ar fi așa: oare așa mare pacoste ar fi pe capul unui preot câteva atari opere?

Să nu tot apelăm la drept. Ca urmași ai Romanilor (vor fi mulți de altă obârșie?) ar fi bine să ne aducem des aminte de dictonul lor juridic: *Summum ius, summa iniuria.*

4. Cu mult mai creștinesc și mai preoțesc lucru este să adâncim și să urmăm cuprinsul acelu divin: *Milă voiu și nu jertfa* (Mt. 9, 13). Știm doară că se laudă mila în fața judecării (Iac. 2, 13) și de bunăseamă că odată vom avea cu toții mare lipsă de mila judecătorului ceresc.

Sgârzenia țaranului nu-i titlu spre a ne amări ca să-l amărîm. Censorii plugarului ar trebui să ia în socotință, că sârmanul de el de când samână și până când sfârșește cel din

Protestul Sibiului

O declarație rășboinică a ortodoxiei nemulțumite — Guvernul nu se lasă intimidat — Presa în apărarea dreptății făcute

După ce Senatul primise, în sesiunea istorică dela 31 Martie c., amendamentul propus de d. Bogdan-Duică, prin care se cerea scoaterea din lege a articolului 45, devenit 47, referitor la averile bisericesti, I. Preasfinția Sa mitropolitul Sibiului a urcat tribuna pentru a protesta contra hotărârii luate. Înainte de toate și-a exprimat regretul că adversarii (episcopii uniți) n'au cedat nimic din intransigența lor, a subliniat apoi profunda nemulțumire a prelaților ortodocși că *guvernul a sfârșit prin a se rălia unei teze insuficient motivate, pe care biserica ortodoxă refuză să o accepte.*

Mitropolitul Bălan a citit apoi următoarea declarație, semnată de 9 arhiepiscopii ortodocși, cari s'au întâmpnat a fi față la ședința Senatului.

Declarația

Reprezentanții episcopatului bisericii ortodoxe române au considerat de o elementară și sfântă datorie a lor să-și exprime cu hotărâre convingerile și să-și spună cuvântul cu ocazia discuțiunii generale a legii cultelor și să atragă tot odată binevoitoarea atențiune a guvernului român asupra principiilor fundamentale pe cari în interesul armoniei desăvârșite între confesiuni și în interesul salvărdării celor mai superioare interese ale statului român ar fi trebuit să și le însușească acest guvern la statornicirea definitivă a textului legii.

Episcopatul ortodox român a arătat că legea pentru regimul cultelor cuprinde dispoziții în flagrantă contradicție cu prevederile Constituției, precum și dispoziții cari lezează principiul fundamental al libertății conștiinței religioase, principiu care formează însăși axa centrală a legii cultelor.

De aceea *episcopatul ortodox român ia cu profund regret la cunoștință nesocotirea desideratelor sale* *) isvorite din logica faptelor, întemeiate pe drepturile imprescriptibile ale bisericii ortodoxe române în care este reprezentată covârșitoarea majoritate a populațiunii românești, *refuzând, în virtutea*

*) Sublinierile sunt ale noastre.

N. R.

conștiinței sale de demnitate și de înalt patriotism, orice restricțiuni precum și orice stirbire ce s'ar aduce în aceste clipe istorice suveranității statului românesc.

Episcopatul ortodox român nu poate să lipsească dela datoria de a-și mărturisi convingerile sale și nu poate să nu insiste pentru liniștirea conștiinței și a convingerilor ce și-a creiat în cursul sbuciumului de veacuri, asupra repercusiunii imense ce va avea în sufletul țării întregi o lege de importanța aceea, pe care astăzi domniile-voastre, domnilor senatori, o veți întări cu votul domniilor-voastre.

Acest episcopat, conștient de misiunea sa, nu poate întreprinde să nu înfățișeze în adevărata ei lumină postura piezișă în care se găsesc înaltele Corpuri legiuitoare, nevoite să legifereze *fără să fie în măsură de a-și fi asigurat, în prealabil, deplina libertate de conștiință și de acțiune.*

Impotriva uzanțelor internaționale, cele mai elementare, *subordomând principiul menținerii neștirbite a suveranității interne, unor considerațiuni de oportunism lipsit de temeiul adevărat,* guvernul român a crezut a fi în drepturile sale legitime încercând a adopta și a pune în concordanță dispozițiunile cuprinse în legea cultelor cu textul convențiunii încheiat anterior cu Vaticanul, *impunând în chipul acesta țării întregi respectarea voinței și intereselor unei organizații eclesiastice din afară de fruntăriile României.*

Conștient de misiunea, de drepturile și datoriile sale, episcopatul ortodox român, formulându-și toate rezervele și manifestând dela această tribună voința sa fermă de a vedea înfăptuită toată dreptatea și *salvărdată suveranitatea națională internă a statului român,* nu va înceta nici de acum înainte un singur moment de a lupta pentru triumful unei

Itul decât „o singură anunțare la ofițerul stării vile al comunei unde domiciliază”. Intregul trecerii se consumă, după dispozițiile acestui articol, prin filiera exclusivă a acestui funcționar civil, care poate să-și ermită — neavând preotul nici o posibilitate a-l controla — cele mai mari abuzuri, într'o materie totuși atât de importantă, cum este ceea a trecerilor religioase.

4. În sfârșit mai amintim dispoziția articolului 46, devenit 47, care dă, *la căsătoriile testecate,* tatălui dreptul „de-a determina, pentru fiecare copil în parte, căreia din cele două religii ale părinților să-i aparțină” ... aceasta „cu prilejul înscrierii copilului în registrele civile”.

Lăsând la o parte încurcăturile, pe cari poate produce această dispoziție prin *favorizarea eventualelor capricii ale „tatălui”,* menținându-se atmosfera de acum, ne putem aștepta ca *funcționarii de stat uniți,* cari și-ar ua neveste ortodoxe să fie *constrânși a delara pe toți copiii lor drept ortodocși.*

Reorganizarea secțiilor științifice literare ale „Astreii”. O consfătuire ținută de curând la Cluj — unde s'a mutat întreaga activitate a secțiilor științifice literare ale „Astreii” — a fixat pentru ele următorul program: În fiecare oie dela sfârșitul lunii secțiile se vor întruni în ședință comună. Cu aceste prilejuri se vor discuta chestiuni în legătură cu activitatea secțiilor și se vor face comunicări, în localul secțiilor (str. Memorandului, casa „Ardealul”). Când vor fi comunicări mai importante, ele vor fi publice și se vor ține într'o sală mai mare adică la vreme. Fiecare secțiune va delega, în ședință proprie, câte un membru în comitetul de redacție al revistei „Transilvania”. În cursul lunilor Aprile, și Maiu se va aranja la Cluj, în colaborare, un ciclu de conferințe din domeniul educației naționale.

RECLAMA

„: este sufletul comerțului :”

Îrmă grăunț din coș, are o sumedenie de tot răși ce se înfruptează alături cu el din cele bucate, cu și fără știrea și învoirea lui, începând cu șoarecii de câmp și toată șlahta țânțanilor vătămătoare sămănăturilor, paserile terului, sălbătaciunile pădurii, cărora li-se dătură: vâcar, purcar, potcovar, jitar, țiganul ăutar și mai știu eu cine, până la moașa saului, receptorul statului, notarul, hornarul, veterinarul și ceilalți pe cari caută să-i imbrace cu bănișorii ce poate scoate pe foabele ce i-au rămas după ce și-a luat partea din odul țarinii și revărsările de apă, seceta, pindina, negura, feciorii de lele nebună. Asta sără se mai pomenim de gurile căsenilor și a celor ce nu cuvântă, de pe lângă casă, cari poate de-aci își cer hrana.

Calculat-a cineva cât face *venitul curat* anual al unui biet muncitor al gliei?

La fel se pot evalua și celelalte „venite” ale săteanului. Și mă mir că atâția copii de țănan, ajunși la jertfelnicul Legii Noue, se mai tot mira că bietul Român leagă banul cu șapte noduri.

Toomai de aceea aflu de naivă, ca să nu fie altcum, vorba grandomană cu aiere de locoiu parvenit: *ce sunt azi câteva sute de lei?*

La tine se poate să fie puțin. La badea gafton însă 100 Lei is două zile de sapă cu tălău și cu ceapă. Care va se zică: destul e mult. Și din acest motiv am socotit și socot

că 500 (cincisute) *Lei pentru o înmormântare la sate e, pur și simplu, o jăcmăneală fanariotă,* nevrednică de-un slujitor al lui Hristos. Pentru vindecarea acestei porniri păcătoase este un singur leac: Ierarhii vizați să-și pună „ochii” (nu ochelarii) la lucru și pe Kir Pasvantoglii aflați vinovați de atari abuzuri să-i facă se simtă că mai marii lor au și cărjă, pentru a-și feri turma de lupi nesațioși și nu numai cruce, pe careastă răstignit, deci inofensiv, milostivul fiu al Mariei, îndemnând la jertfa de sine și de ale sale... pe cine-i aude și vrea să-i urmeze staturile (imprejurare folosită cu iscusință și cu profit de unii).

Că credincioșii noștri deseori dau dovadă că au de unde să plătiască sume enorme medicilor, advocaților — se poate. Numai cât noi nu dela medici, advocați și alții de breasla lor, vom învăța metode de pastorație. Cine se duce la dâșii cu dor și drag și cine dorește s'aiba de multeori deaface cu dâșii? Ne-ar plăcea să se apropie cineva de casa noastră cu inima cu care s'apropie de cancelaria unui medic, a unui avocat? Ș'apoi, la urma urmelor, la ei scuză tantum-quantum imprejurarea ce n'o putem invoca în favorul procedurii noastre similare: Ei trăiesc din ce pot stoarce dela cine le deschide ușa. Pe când la noi treaba stă nițel — altfel și într'asta. Ca în tot rostul nostru de a fi.

5. Alurea — se înțelege de sine —, s'a

pus pe tapet chestiunea: *Parohia pentru parohieni, ori întors: Parohienii pentru parohie (inclusive parohul)?*

Agreementul îl are principiul dintâiu. Căci se spune: Părerea ce consfințește raportul de do ut des între preot și enoriași e, între altele, contrară evangheliei: Fiul omului n'a venit să-i slujască alții lui, ci ca să slujască el și să-și dea sufletul răscumpărare pentru mulți (Mc. 10, 45). Preotul, alter Christus, nu-i iertat să cugete altfel ca Măestrul său, care, se știe, n'a pretins altceva dela oameni, decât să nu respingă comorile răscumpărării efectuate de El (cf. G. Niedergang: Le clergé paroissial. Paris. 1927 pag. 143).

Că se află mult adevăr în concepția aceasta, e mai presus de orice îndoială.

Preotul e *părinte*. Noțiunea de părinte însă cuprinde în sine în chip firesc și pe aceea de inimă iubitoare, gata oricând la orice *jertfă*, pentru cei legați de sine prin legătura intimă și gingașă a filiațiunii. E ușor de închipuit acum lumina stranie în carea apare figura unui „părinte”, care pentru orice face „fiului” său, așteaptă plată și încă plată bună. Pentru botez, — plată; pentru cununie, — plată; pentru îngropare, — plată; pentru rugăciunea cetită la căpătâiul unui bolnav, — plată; pentru binecuvântarea unei pomeni, — plată; pentru sfeștanie, — plată; pentru pomenirea cuiva la sf. jertfă, — plată; pentru sf. maslu, — plată; pentru aruncarea câtorva rânduri

cauze superioare, care este a noastră a tuturor ca și a guvernului român deopotrivă și de a încerca, prin mijloace de persuasiune desprinse de pe paginile sf. Evangheliei și încredințate nouă purtătorii testamentului Mântuitorului Isus Hristos, de a repune biserica ortodoxă română în plenitudinea drepturilor sale pentru îndeplinirea misiunii istorice ce i s'a încredințat.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

După citirea declarației prelații ortodocși au părăsit incinta, retrăgându-se din ședința Senatului.

Răspunsul guvernului

După retragerea prelaților ortodocși, vicepreședintele Senatului I. Purcăreanu a luat cuvântul pentru a arăta că, după desbateri de două săptămâni în comisiuni și plen, unde niciodată nu s'au formulat excepțiunile de acum, declarația bisericii ortodoxe nu poate fi primită.

A dat apoi cuvântul dlui ministru AL. LAPEDATU, care a spus următoarele:

In deciarția făcută pe un ton *hiperbolic**) s'au făcut câteva afirmații ce nu pot fi acceptate. De pildă, s'a spus că eu mi-ași fi schimbat atitudinea.

Nimic nu e mai fals. Ieri am arătat cum a evoluat această lege și cum abia în urma discuțiilor avute, ne-am convins că acest articol nu poate fi legiferat. Redactarea din 1923 diferă enorm de cea din legea prezentă. Am mai spus ieri, că noi guvernul am adoptat o formulă neutrală, și că intransigența ambelor părți cu privire la acest articol ne-a făcut să abandonăm articolul 47. Și încă dela prezentarea legii noi am spus același lucru în declarațiile făcute presei.

S'a mai spus, că am suprimat libertatea de hotărîre a Senatului, impunându-i punctul nostru de vedere, ceea ce nu poate fi nici măcar luat în discuție. In cuvântarea din zilele trecute mitropolitul Bălan se declara mulțumit de aducerea legii și de redactarea ei. Cum se împacă cu declarația de acum.

Dar ceea ce a suprins pe toată lumea, a fost erijarea mitropolitului Bălan ca apărător al suveranității Statului român. Or, niciodată în vitregul curs al istoriei, niciodată Statul românesc n'a permis să se atingă

*) Sublinierile sunt tot ale noastre.

N. R.

această suveranitate. Suntem conștienți de misiunea noastră și nu admitem ca grija acestei suveranități să și-o însușească alții.

Mulțumesc Senatului pentru hotărîrea sa, fiindcă prin ea a scutit țara de lupte fratricide.

Voci de presă

Ocupându-se de declarația episcopilor ortodocși, ziarului POLITICA face asupra ei următoarele reflexii judicioase prin șirele dlui P. Ch. Ciordăneanu din numărul dela 4 Aprilie c.

Să ne fie iertat să spunem, că episcopatul român ortodox, stăpânit de noul dub, a căzut în vină, când I. P. S. Sa mitropolitul Ardealului d. Nicolae Bălan, purtătorul său de cuvânt, a citit declarațiunea din Senat.

Și, mai întâi, o contradicțiune. Cum pot reprezentanții bisericii ortodoxe să se plângă, acum după ce s'a votat, că legea clerului aduce știrbire libertății de conștiință religioasă, când in tot cursul discuțiunii nu au ridicat o singură dată această pâră?

Că legea d-lui Lapedatu stânjenește libertatea de conștiință, nici o indoială. Păra este, însă, nu numai târzie, dar și fătarnică. Căci, în primul rând, biserica ortodoxă este aceea care profită după urma stânjenirilor pipăite pe care legea aceasta le pune libertății de conștiință.

Dar iată că râvna împătimită pe care o pun membri, episcopatului ortodox român întru apărarea și propășirea bisericii ortodoxe îi duce departe.

In actul de guvernământ al guvernului care încheie în deplinătatea exercițiului prerogativelor sale legale un Concordat cu Vaticanul, episcopatul ortodox român vede o capitulare. O capitulare care provoacă o știrbire a suveranității Statului românesc!

Nu vom stărui aci asupra *subrezelii acestei învinuirii*, pe care episcopatul ortodox român o aduce guvernului. O convențiune de ordin diplomatic între un Stat suveran și o instituțiune care ocupă în lume un loc istoric similar, implică necesarmente concesiuni reciproce. Cu atât mai mult cu cât, in cazul Concordatului nostru cu Sf. Scaun, erau în cauză și interese naționale speciale, derivând

din faptul că „a doua biserică națională românească ascultă de disciplina romană. te

*

Iată și câteva șire ale dlui Liviu P. Nasta numărul dela 2 Aprilie c. al ziarului ADEVĂRUL: n

Votarea articolului 47 ar fi însemnată lăntuirea unor lupte confesionale între Romani cum nu cunoaștem în istoria neamului nostru și a căror violență a evidențiat-o incidentul preludiu dela Târgu-Mureș. Biserica unită, ce s'ar fi simțit ultragiată prin articolul amintit ar fi luat lupta contra ofensivei ortodoxe, totdeauna, în materie de credință, cel ce crede persecutat și amenințat e mai tare, as încât de pe urma acestui război confesional ar fi câștigat mult nici biserica ortodoxă.

Totuși înalții prelați ai bisericii dominante s'au declarat nemulțumiți. Printr'o declarație citită la Senat s'au ridicat ca apărători „bisericii dominante“ — probabil această definiție i-a adus în rătăcire — și au acuzat guvernul, că nu susține biserica strămoșească pierde din vedere chiar și apărarea suveranității naționale a statului. Firește, că o asemenea declarație războinică, din partea reprezentanților bisericii ortodoxe din toată țara, agravată de retragerea demonstrativă a înalților chiri din ședință — este un act grav. Guvernul fost dojenit de reprezentanții bisericii dominante în așa fel, încât d. ministru al cultelor a treb să ripoteze pe același ton și să respingă în carea prelaților ortodocși de a se erija apărători ai suveranității naționale.

Trebuie să constatăm, alături de d. Lapedatu, că rostul unei confesiuni, chiar când „dominantă“, nu poate fi de a suprapune interesele sale confesionale marilor interese stat și naționale. Țara nu are în genere nevoie de deslăntuirea unei framântări primejdii, între Români, și desigur cu atât mai puțin împrejurările politice interne și externe de tazi. Avem nevoie de liniște cel puțin pe frontul confesional, ca să nu cădem în păcerea greu al luptei tuturor contra tuturor. Sunt destul de frământăți, și furtuna disensiunii grave de alt ordin a început. Să ne mai cerșim și să ne hărțuim și pentru câteva biserici

pe-o tipăritură (extrase matriculari), — plată. Și peste tot ce mai face acest părinte sui generis fără plată?

Am auzit de mulțori și tot de atâtea ori mi-a săngerat inima de tăișul cântecului sarcastic:

Numai popă, numai popă, să tot fii,

Ca să tragi și dela morți și dela vii.

Imaginația populară vede în popă (lat. poppa = măciucaș sacrat) un pândar nemilos al prilejurilor de ciupit pe cine-i pică plească în mâini. Abateri au fost și sunt și aici, din nefericire însă nu atâtea câte ar trebui, pentru ca să se schimbe o părere înrădăcinată afund în conștiința lumii noastre românești. Și-i o fărâdelege de neiertat să înstrăinăm de biserică suflete nemuritoare pentru mici chilipiruri de bagatelă însemnătate întru echilibrarea, ori plane, saltarea gospodăriei, dat fiindcă încă nime nu s'a înstărit din ștole.¹⁾

Celor ce vor să-și justifice procedura storsului ștolar cu subterfugiul ridicol, că banii cheltuiți cândva cu școlirea, caută să fructifice

¹⁾ In vara trecută »Universul« povestea de un biet băiat de țăran dintr'o parohie ortodoxă de pe aici de prin Bănat, ținut zile de-a rândul neîngropat, pentru că părinții nu erau în stare să pună jos imediat precutului un onorar de mai bine de 1000 (una mie) Lei... N'a povestit însă nici că băiatul a fost înmormântat fără asistență religioasă, nici că părinții lui mai apoi au trecut la pocăiți. — Intregim noi, acum, știrea »Universului«.

acum oarecum, numai un răspuns, ad hominem, li-se poate da: Păcat de banii aceia! Mai bine făceau părinții să-i fi băgat în vre-o turmă de ... porci. E mai mult decât probabil, că nu se repeta cu ei năpasta întâmplată celor din părțile Gadarenilor (Mc. 5, 13) și iac'așa acei bani aduceau rodirile sale cinstite, pe când astăzi odrăslesc amărăciune și dispreț față de cele sfinte în atâtea suflete bune, dar simple, cari confundă dreptatea cu împărțitorul ei și sfințenia cu uzufructuarul ei.

Quid non mortalia pectora, cogis, auri sacra fames!

Românul e îngăduitor și știe închide ochii la multe păcate. Firea hrăpăreață însă o urăște din tot sufletul său. Iși dă seama, pasă-mi-te, că Dumnezeu dragoste fiind (1 Io. 4, 8), hrăparețul n'are pe Dumnezeu în sufletul său, neavând milă, una din fețele cele mai nemincinoase ale dragostei. Hrăparețul, ca hârciogul, are un singur dor: să-și umfle buzunarele; un singur Dumnezeu: pântecelul propriu (Fil. 3, 19). Ce-i este lui grijă de oi, înafară de tuns și de muls? Titlul de păstor îi îngăduie operații de natura acestora, — de ce nu s'ar folosi de drepturi incontestabile?

Apropos de logica și practica aceasta „pastorală“, cuvântul de înfruntare al prorocului Ezechiel: „Acestea zice Domnul Dumnezeu, o păstorii lui Israel! Au pascu-se păstorii pe sine? Au nu pe oi le pasc păstorii? (Parohia pentru parohieni!) Iată laptele îl mân-

cați și cu lână vă îmbrăcați și ce este grăjunghieți și oile mele nu le pașteți. . .

Pentru aceea păstori! Auziți cuvântul Domnului: ... scoate-voiu oile mele din gârlor și nu le vor fi lor mai mult mâncare (Ezech. 34, 2—10).

Hobar, râul Vavilonului, cu mai bine de 2500 ani în urmă¹⁾, înduioșat de suspinele gemetele străinilor ce-și spânzurau organele sălciiile de pe malurile lui (ps. 136, 1—2), l va fi cutremurat și el la auzul cuvintelor m jalbă și osândă, rostite de profet asupra g storilor fără milă ai lui Israel.

Și ne cutremurăm și noi, cu toate fi atâtea amar de vreme a trecut și atâtea sri schimbat deatunci încoace la răbojul istod și pe scena vieții. Tâlcul nu-i prea greu: P blema pastorală atinsă de proroc e veșnic a tuală, până vor fi păstori și păstoriți s9 soare. Soluția problemei deasemenea: Domla nu-și dă oile pe mâna păstorilor ca aceșn să le juipoaie.

Și aieva: câștigul mare care ne va adea îndestulare deplină nu-i cel făcut pe pielea ciolanele oilor, ci e cu totul altul și de r ordin. S'auzim pe sf. Pavel: „Însă câștig m

¹⁾ Ezechiel e târît în robia babilonică la a. 591 Chr. Slujba profetică și-o începe în anul 5 al exiliului o continuă, în împrejurimile râului Hobar, până în 27-lea an de surghiun (cf. Herm. Zschokke, Histoj Sacra. Vindobonae. 1910 p. 237).

câteva hectare de pământ, pe cari ar putea să le câştige biserica ortodoxă?

*

În sfârșit iată, după DIMINEAȚA dela 4 Aprilie, încă o declarație a dlui ministru *Al. Lapedatu*:

Guvernul nu poate trage consecințe politice dintr-o chestiune pur religioasă, *biserica ortodoxă nu a suferit nici o jignire prin suprimarea articolului 47 din legea cultelor, după cum nu a fost avantajată nici biserica greco-catolică prin această măsură.*

Guvernul, constatând că prin această dispoziție de ordin pur gospodăresc, se urmărește deslănțuirea unui adevărat război confesional, a suprimat dispoziția, ca să dea țării liniștea de care are nevoie.

Dacă ar fi rămas înscris în lege, că biserica ortodoxă va îngloba în patrimoniul său averile parohiilor greco-catolice ai căror credincioși s'ar întoarce la credința ortodoxă, s'ar începe o adevărată goană după captare de credincioși pentru câștigarea averilor bisericesti. Perspectiva luptelor religioase în satele Ardealului și Banatului; perspectiva dezordinelor inerente unor asemenea lupte; grija de liniștea sufletească a sătenilor, a făcut guvernului să renunțe la dispozițiunea din lege, care pusese foc lumii credincioșilor.

Spre un aranjament al școlilor Blajului. În noua lege pentru învățământul secundar, votată în ședința dela 24 Martie c. a. Camerei Deputaților și, până în momentul când scriem aceste șire, votată probabil și din partea Senatului, s'a introdus, între „dispozițiunile finale și transitorii”, următorul articol (137) privind școlile secundare confesionale:

„Școalele confesionale române din Brașov, Blaj și Beiuș se bucură de toate drepturile conferite prin prezenta lege școalelor secundare publice. Raporturile dintre conducerea acestor școale și ministerul instrucțiunii, precum și regimul lor, se vor fixa prin lege”.

Dispoziția aceasta a noiei legi pentru școlile secundare este un punct câștigat, care, scoțând din vigoare supărătoarele ordonanțe de „statificare” impuse anul trecut cu totul arbitrar școlilor noastre confesionale, cere imperios ca legea promisă a noului regim a acestor școli să nu întârzie prea mult. Și fiindcă dis-

este evlavia împreună cu îndestulirea”. (1 Tim. 6). Asta da. Pentru că evlavia adevărată totdeauna e împreună cu îndestulirea, iar a fi îndestulit înseamnă a fi împăcat cu ce se ni cere să aibă pentru a-ți prinde lipsurile de tot soiul — înseamnă a fi bogat. (Cf. Ioh. E. Belser: Die Briefe des Apostols Paulus an Timotheus und Titus. Freiburg im Br. 1907. pag. 133). Și dacă ești bogat în felul acesta, nu vei mai cădea „în ispite și în curse și în softe multe fără de treabă și vătămătoare, cari li cufundă pe oameni în moarte și pierire”, rădăcina tuturor relelor fiind iubirea de argint, pe care unii pofțindu-o au rătăcit dela credință și s'au pătruns cu dureri multe (1 Tim. 6, 9—10), ba au făcut și pe alții de au rătăcit dela credință și i-au pătruns cu dureri multe prin filarghisia lor blăstămată.

O vorbă ca o mie: „Gura bouului” să n'o treacă câscăm în lume, pentru că — proh doilor! — în josul ei se conturează din linii sumbre o homăie cu singhelie, ținând, larg, odiosul și proverbialul sac fără fund, al popii...

Alta:

În Faptele Apostolilor 20, 35 se află cuvântul Mântuitorului: *Mai fericit este a da decât a lua.* Cine are curajul să se facă apolul acestui cuvânt în lumea pastorală?

poziția articolului de lege citat mai sus asigură școlilor noastre din Blaj și Beiuș, în calitatea lor de școli confesionale, toate drepturile de cari se bucură alte școli secundare, avem tot dreptul să credem, că regimul ce se va crea acestor școale nu va căuta să scoată din ființă nimic din ceea ce le dă această calitate.

Iată deci, că după lupte grele și oboseitoare de zece ani aproape încheiate, se va recunoaște în sfârșit și școlilor Blajului dreptul la viața lor autonomă, pe care au avut-o înainte.

Incă un document

Manifestarea de credință a credincioșilor noștri din Turda

Drept întregire la seria de manifestări aranjate de credincioșii bisericii noastre pentru a împiedeca o legiferare profund dăunătoare intereselor ei, dăm aici și un grăitor protest al credincioșilor noștri din Turda, însoțit de câteva șire lămuritoare — vrednice de a fi reținute — ale dlui avocat *Dr. Augustin Rațiu*, de acolo.

Scrisoarea dlui Rațiu

Onorată redacție!

Noi Români gr. catolici din Turda am proiectat să ținem o adunare de protestare D. minecă în 18 Martie 1928 în contra legii cultelor. Am făcut cererea cuvenită și fiind stare de asediu am dus-o personal la d. general Papp din Cluj. Ținerea adunării nu s'a admis pe motivul că cererea înaintată de mine nu a fost semnată și de poliția și siguranța din Turda.

În 19 Martie am înaintat o cerere nouă vizată de poliție și siguranță la prefectura din Turda. Domnul prefect Vasile Candrea a transpus această cerere la Comandantul Corpului VI din Cluj, de unde am cerut admiterea adunării de protestare în contra legii Cultelor pe ziua de 25 Martie.

Nici adunarea aceasta nu am putut-o ținea, pentru că nu am primit răspuns, însă a fost mobilizată compania de jandarmi, care percurgând străzile avea mandatul să zădărnicească ținerea adunării.

Ca să nu ajungem în conflict cu puterea armată am renunțat la ținerea adunării și am făcut un pelerinaj dela biserica din Turda-veche la biserica din Turda-nouă și înapoi. Pelerinajul nu a fost împiedecat, dar adunarea de protestare nu s'a admis.

Pentru a ne arăta indignarea față de proiectul legii cultelor de o parte, iar de altă parte pentru a asigura arhieriei noastre de neclintita noastră alipire față de ei și de biserica ce o conduc, am aflat cu cale să iscălim cu mâna proprie protestul alăturat, a cărui copie legalizată am trimis-o: 1. la Inalta Regență, 2. la Senat, 3. la Ministerul Cultelor, 4. Mitropolitului Dr. Vasile Suciu la Senat

Originalul se va păstra în arhiva bisericii gr. cat. din Turda-veche.

PROTESTUL

Românii au zidit la noi o cetate numită Po-taissa. De sub ruinele acestei cetăți s'au scos pietri cu semne și inscripții din cari rezultă că între primii coloniști din Turda au fost și creștini.

Ungurii au declarat la 1557 în dieta din Turda libertatea confesiunilor, însă religia românească și evreiască au fost declarate numai la 1577 de religii neprimite, dar tolerate.

Freoțimea săracă a poporului nostru, lipsit de drepturi și averi, a făcut robot greu, iar episcopii noștri erau puși la discreția autorităților și a domnilor feudali. Episcopul Atanasie Anghel, un fiu al județului nostru, a scuturat acest jug rușinos și prin Unirea bisericii noastre cu Roma ne-a deschis calea spre cetatea eternă. Grație acestei uniri cu Roma am putut deschide școlile din Blaj, cărora avem să mulțumim limba noastră de acum.

România Mare ne-a făcut deplini stăpâni pe plaiurile moștenite dela Romani, dar prin legea cultelor degradează biserica noastră unită cu Roma și ne-o pune din nou alături de cultul evreesc, mohamedan și alte culte minoritare.

Protestăm cu toată energia contra acestui atent și cerem egala îndreptățire a bisericilor românești, numite în Constituție biserici surori.

Aprobăm întru toate protestele iubiților noștri arhieriei și declarăm, că vom forma un zid

puternic în jurul lor pentru a apăra până la ultima suflare biserica noastră unită cu Roma.

Cu noi este dreptatea, cu noi este Dumnezeu!

Dr. Augustin Rațiu, avocat, **Dr. Ioan Miclea**, director de bancă, **Laurențiu Căpușan**, subinspector general, **Petru Suciu**, director de liceu, **Iosif Szabo**, funcționar, **Vasile Belu**, funcționar, **Iuliu Hossu**, comerciant, **Caba Tiberiu**, **Dr. Iuliu Popescu**, avocat, **Constantin Pepene**, cantor, **Fărcaș Todor**, **Bela Vasile jun.**, **Nicoară Simeon**, **Vana Petru**, **Cordoș Alexandru**, **Mărinean Constantin**, **Gavril Coroiu**, subrevizor, **Ioan Murășan**, fost senator, profesor, **Mihail Găzda**, director de liceu prof. **Victor Deac**, **Evlavie Buglea**, **Lazar Nicolae**, **Ioan Șata**, **Mihailă Rațiu**, **Gheorghe Crișan**, **Lupea Nicolae**, **Rațiu Alexandru**, **Gligor Rațiu**, **Pavel Săcui**, **Tușa Vasile**, **Ioan Nicoliciu**, **Lupea Nicolae**, **Lupea Aurel**, **Șandru Vasile**, **Chiorean Gheorghe**, **Fărcaș David**, **Bela Vasile, senior**, **Oprea Todor**, **Cordoș Solomon**, **Cordoș Ioan**, **Avram D. Bardoși**, **Rus Ioan**, **Rațiu Vasile**, **Baciu Simeon**, **Aruntean Vasile**, **Rus Samoilă**, **Gheorghe Triff**, **Giurgiu Ioan**, **Oprea Ioan**, **Ilie Crișan**, **nedescifrabil**, **Pogăcean Lazar**, **Alexandru Chișiu**, **Crișan Nicolae**, **Nicolae Cioara**, **nedescifrabil**, **nedescifrabil**, **Dr. Virgil Cenariu**, dir. de spital, **Gavrilă Laghiu**, funcționar, **Paul Moys**, fost prefect, **Iuliu Morariu**, consilier, **Teodor Murășan**, profesor, **Nicolae P. Rațiu**, protopop, **Dr. Valer Muste**, prm-medic județan, **Iosif Balint**, prof., **Eugen Balint**, preot, **Deme-triu Chieinașiu**, pensionar, **Romul Păcurariu**, **Ioan Crișan**, **Iosif Molnar**, **Mihail Crișan**, **Ioan Todea**, **Vasile Crișan**, **Gheorghe Giurgiu**, **Chertes Andrei**, **Gligor Rațiu**, **Gheorghe Rațiu**, **Chira Simeon**, **Lupea Simeon**, **Lupea Manoilă**, **Ioan Săcui**, **Rațiu Mitru**, **Rațiu Manoilă**, **Cincan Ioan**, **Nicoliciu Vasile**, **Barta Gheorghe**, **Giurgiu Vasile**, **Rigman Ioan**, **Ioan Giurgiu**, **Ioan Moldovan**, **Ioan Pescariu**, librar, **Samoil Rogozan**, funcționar, **nedescifrabil**, **Romul Onigă**, funcționar, **Ioan V. Pelle**, profesor, **Simion Poruțiu**, subrevizor, **Ilie Rațiu**, **Gheorghe Vescan**, **Iuliu Pumnățiu**, comerciant, **Traian Rațiu**, **Dr. Emil Chețianu**, avocat, **Dr. Vasile Murășan**, medic, **Dr. Coriolan Russu**, avocat, **Victor Sabău**, funcționar, **Dr. Eugen Mezei**, avocat, **Gheorghe Maier**, funcționar, **Pompei Pop**, pantofar, **Dr. Constantin Hada**, avocat, **Dr. Gheorghe Pătăceanu**, avocat, **Panfiliiu Giurgiu**, director, **Ioan Cârnațiu**, protopop, **Iacob Triff**, director de fabrică, **Ing. Filip Valeriu**, **I. Szein**, **Alexandru Fărcașan**, preș. de Tribunal, **Bemian Pop**, profesor, **Gheorghe Tarină**, profesor, **Dr. Vasile Cerghizan**, profesor, **E. Masca**, profesor, **I. Peele**, **Gheorghe Marie**, profesor, **N. Rațiu**, funcționar, prof. **Ioan Murășan**, **Dr. Gheorghe Popescu**, avocat, **Ing. Gligorie Bozdog**, **Ing. Cornelin Mesaroșiu**, **R. Calina**.

Știri mărunte

Personale. P. Ven. Ordinariat arhidiecezan a numit pe pâr. *Petru Gruia* paroh la Teiuș, iar pe pâr. *Laurențiu Pop* adm. parohial a Petreștii de mijloc.

Noi publicații ale „Astrei”. În bibliotecă „Astra”, cea mare, pentru intelectuali, se va tipări în cursul anului acestuia „*Iuliu Cesar*” tragedia lui Shakespeare, în traducerea regretatului I. Borcia, cu comentariul profesorul P. Grimm dela Cluj. În biblioteca populară a asociației noastre culturale se vor tipări, începând cu luna Maiu, următoarele broșuri „*Răs-boiul de întregire pentru desrobirea neamului*” de V. Lazar, „*Biografia pâr. Lucaciu*” de Al. Ciura, „*Poezii bănățenești*” de V. Vlad Dela Marina, „*Îngrijirea copilului mic până la înfărcare*” de Ana V. Lazar, și alte broșuri folositoare din domeniul economiei rurale și a igienei populare. — Doritorii să se adreseze la Administrația „Astra” Sibiu, str. Șaguna 6.

Locale. Lunia viitoare, a doua zi de Paști, va predica în catedrală pâr. *Vasile Suciu*, prefectul librăriei și tipografiei seminariale.

— Duminica trecută s'a ținut, sub prezidiul dlui Ion Bianu, obișnuita adunare generală a Casinei române, care a luat act, cu multă satisfacție, de bunul mers al acestei instituții, de o mare însemnătate în viața socială a Blajului nostru. Mobilarea tot modernă a localului ei, precum și alesele mijloace de distracție pe cari le ofera, alături de lectura cotidiană, strâng publicul blăjan tot mai mult în jurul Casinei

care și din punct de vedere material se găsește în plina ascensiune.

— Marția trecută s'a dat din partea unei alese trupe de actori dela București o *reușită reprezentare teatrală*, cu piesa »Omul cu mârțoaga«, de N. Ciprian. Jocul bine susținut al trupei de artiști ar fi meritat o mai mare atenție a publicului, fiindcă altfel ne expunem la primejdia că trupele mai de seamă să nu mai vină la Blaj.

Telefonul „Unirii“

P. Cluj. Că de unde vom lua banii pentru plățile cheltuielilor simțitor sporite cu scoaterea numerilor speciali ceruți imperios de împrejurările grele prin cari am trecut — nu știm deocamdată nici noi. Dar chiar să ajungem datori, avem mângâierea că ne-am făcut datoria. Nu vom cere deci, ca cititorii să ne ajute, dar, evident, nici nu vom respinge suprasolvițiile ce ni-s'ar trimite.

»Națiunea dominantă«. București. Deși nu prea ne sinchisim de »năzbâțiile pe cari, număr de număr, le debitați la adresa noastră și a catolicismului peste tot, găsim că ultima DV. ieșire împotriva marelui ziar francez »La Croix« din Paris, publicată sub titlul »Infamie catolică« în numărul de la 1 Aprilie c. e bine să nu rămână fără răspuns. Binevoii deci a nota, că — după ce România nu este incunjurată de ziduri chinezești — pentru ca lucrurile petrecute la noi să se cunoască în străinătate, nu-i nici o nevoie să se găsească »trădători de țară«, cari să le trimită peste graniță; se duc ele de sine. Și dacă Vă șoptim, că a doua zi după cele întâmpate, stațiunea de radio-difuziune din Bupaesta trimitea lumii întregi vestea barbarilor nemaipomenite dela Târgu-Mureș, veți înțelege, credem și DVoastră, că »La Croix« din Paris încă a putut să le afle fără serviciile noastre speciale de informație. Cât privește apoi »desmințirea« pe care ați vedea-o bucuroși, tot pe întâia coloană a ziarului pomenit, binevoii a cunoaște că am luat dispoziții să i-se trimită numărul nostru *indoliat*, pentruca să poată cunoaște cât mai bine realitatea. Că pe urma informațiilor cuprinse în el va avea, ori nu, ceva de desmințit, nu putem ști. Știm însă — și n'ar strica să știe și »dominanții« țării —, că fapte întâmplătoare nu se pot desminți, și că pentru a se lua cazul dela Târgu-Mureș caracterul de prigonire și asuprire a unei biserici românești, trebuiau să se ia imediat cele mai aspre sancțiuni contra tuturor »Bărcăneștilor« și a »Cariazilor« cari o singură zi nu iera iertat să mai rămână în slujbele lor pătate cu sânge. Dacă se luau aceste măsuri, le-ar fi aflat, suntem siguri, și »La Croix«. Așa însă nu știe decât că se face o *anchetă* și va afla, poate, că rezultatul ei... s'a pus la arhiv.

M. Sibiu. Am citit și noi lamentările și »afurisiriile« dela 4 Aprilie c. ale »Telegrafului«, și îi înțelegem durerea. În adevăr nu este lucru mic, să te știi aproape stăpân și peste biserica unită, transpunându-te, ca'n vis, în mijlocul razelor de »glorie« ce te-ar fi incununat pe urma faimoasii »unificări religioase« a neamului, și să te trezești din aceasta beție abia în ultimul moment: în gură cu ... o pilulă amară! Cu toate acestea, era mai cuminte să nu-l fi afurisit, după d. V. Goldiș, și pe actualul ministru de culte, fiindcă — dacă merge așa — te pomenesti că nu se vor mai găsi ortodocși cari să îndrăznească a primi acest portofoliu, și pe urmă — mai știi? — va trebui să ajungă pe mâna vreunui ticălos de »uniat«.

Oficiul parohial. Vulcan. Dela »C. C.« am primit suma de 160 Lei și Vă mulțumim pentru aceasta supravolvire.

P. Nevrincea. Dela »U. P.« am primit 200 Lei, în contul abonamentului pe anul curent.

Oficiul parohial. Iadăra. Confirmăm primirea sumei de 200 Lei dela »U. P.«

Oficiul parohial. Bonțarul de sus. Am primit 400 Lei, abonament pe 1927 și 1928.

Dr. P. Tg.-Mureș. Am primit 400 Lei. Vă mulțumim pentru frumoasa suprasolvire.

Oficiul parohial. Căpușul de Câmpie. Am primit 400 Lei, abonament pe 1927 și 1928.

Oficiul parohial. Ighiu. Chităm primirea abonamentului pe anul curent.

D. Sat-sugatag. Prin »U. P.« am primit abonament pe anul curent.

T. Șteia. Confirmăm primirea abonamentului pe o jumătate de an.

Oficiul parohial. Bicsad. Confirmăm primirea sumei de Lei 200.

Oficiul parohial. Odești. Am primit abonament pe anul trecut.

M. Arad. Chităm primirea abonamentului pe anul curent.

R. Lalești. Am primit 300 Lei. Achitat până la 30.VI 1928.

B. Bistrița. Am primit abonament pe o jumătate de an.

Oficiul parohial. Pintic (Someș). Am primit suma trimisă.

C. Dumbrăvița. Am primit abonament pe ultimii doi anii.

L. Șirioara. Am primit abonament pe 1927 și 1928.

M. Moftinaul mic. Chităm primirea sumei de 100 Lei.

T. Lugoj. Am primit abonament pe anul curent.

M. Beiuș. Am primit abonamentul pe anul curent.
Dr. P. Arad. Până la 15 II 1928 datorăți 255 Lei.
Dr. B. Oradea. Am primit abonamentul pe 1927.
Dr. D. Șarmaș. Chităm primirea sumei de Lei 200.
H. Chizdia. Pe 1927 aveți restanță de 155 Lei.

Antoniou Zeiler

pictor academic

execută

ICONOSTASE

și orice altă pictură

pentru biserici românești

□ Atelier fondat în 1903 □

BLAJ județul Târnava-mică

Turnătorie de clopote și metal.

SCHIEB & KAUNTZ

SIBIU Str. Gării 15.

Livrează clopote de biserică pe garanție de ani îndelungați, turnate din material de prima calitate ca înainte de războiu, efectuate în mod artistic. Experiență îndelungată, de ani de zile, asigură o muncă ireproșabilă și un sunet armonios.

Cereți oferte speciale.

(205) 49-52

Mașini de treerat

Tractoare

Motoare Diesel

Mașini de moară

Prețuri de fabrică originale — Condițiuni de plată favorabile
Soc. An. Română pentru comerțul de Mașini Agricole.

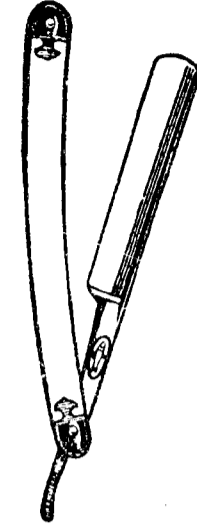
Telefon: 151.

CLUJ, str. Reg. Maria 45.

Telegrame: Locomobil.

Mărfuri de oțel Solingen

Tacâmuri, briciuri de ras, bricege, foarfece etc. de prima calitate oțel și lucrare, expediate c. 999) 2—? prețurile originale ale fabricii.

M. MEIXNER

CLUJ, Str. Samuil Micu 4

Cataloage se trimit, la cerere, gratis și franco.

marca

Recomandăm următoarele comenzi de probă:

1 briciu de ras Solingen, ascuțit cel mai fin Lei 16

1 briceag elegant pentru d. cu 2 cuțite, cu toc de sidex Lei 11

1 foarfecă fină nichelată, lungă de 15 cm. Lei 9

Lei 36

Toată garnitura se trimite franco

MOTTO:

Cumpărarea unui pian este o chestiune de încredere

Cea mai mare garanție pentru aceasta este eminentul renume al firmei

I. TRISKA

existență de 58 ani

ca singurul și cel mai mare magazin de specialitate în Ardeal. — Reprezentanța generală a marcei mondiale:

F Ö R S T E R

P I A N E

Se pot cumpăra și pe lângă condițiuni de plată în rate mai lungi

CLUJ, Strada Saguna Nr. 14. Telefon: 4-19.

„UNIREA“

nu-i iertat să lipsească de pe masa nici unui bun creștin.

(257) 13-7